

GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC NGHỀ NGHIỆP CHO SINH VIÊN SƯ PHẠM TRƯỚC YÊU CẦU ĐỔI MỚI CĂN BẢN VÀ TOÀN DIỆN GIÁO DỤC

ThS. NGUYỄN THANH PHÚ
Trưởng Cao đẳng Sư phạm Bình Phước

1. Đặt vấn đề

Dân tộc Việt Nam ta từ ngàn xưa có truyền thống hiếu học, truyền thống “tôn sư trọng đạo”, tôn vinh nghề giáo, tôn vinh thầy giáo. Cha ông ta đã xác định vị trí vô cùng quan trọng của nghề dạy học, là nghề mang hệ thống các giá trị xã hội, nhất là các giá trị truyền thống đến người học, truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác, bảo đảm dòng chảy liên tục những giá trị tinh hoa nhân loại và bản sắc dân tộc. Người dạy học là người định hướng giá trị cho người học và cả thế hệ trẻ. Do đó, Các Mác chỉ rõ: “Nhà giáo dục cũng cần được giáo dục”. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhiều lần nhấn mạnh: Người cán bộ phải có cả Đức và Tài, trong đó Đức là gốc. Đối với nhà giáo có sứ mệnh “trồng người”, chăm lo giáo dục, đào tạo những người chủ tương lai của đất nước, vấn đề trau dồi, tu dưỡng đạo đức càng trở nên quan trọng, cấp thiết.

Vấn đề đạo đức nghề nghiệp (ĐĐNN) của giáo viên hiện nay đang là vấn đề quan tâm của xã hội, của Đảng và Nhà nước. Đại hội XI, Đảng Cộng sản Việt Nam đã xác định cần phải “đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục nước nhà. “Phát triển giáo dục và đào tạo cùng với phát triển khoa học và công nghệ là quốc sách hàng đầu; đầu tư cho giáo dục và đào tạo là đầu tư cho phát triển. Đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục và đào tạo theo nhu cầu phát triển của xã hội; nâng cao chất lượng theo yêu cầu chuẩn hóa, hiện đại hóa, xã hội hóa, dân chủ hóa và hội nhập quốc tế”. Trong đó, đội ngũ giáo viên có vai trò nòng cốt, quyết định công cuộc đổi mới căn bản và toàn diện nền giáo dục đất nước. Nghị quyết Trung ương 2 khóa XIII khẳng định: “Giáo viên là nhân tố quyết định chất lượng của giáo dục và được xã hội tôn vinh”, “Nhà giáo giữ vai trò quyết định trong việc đảm bảo chất lượng giáo dục” (Điều 4, chương I, Luật Giáo dục (sửa đổi), 2005).

Khi bàn đến vị trí vai trò của người giáo viên trong sự nghiệp giáo dục, cố Thủ tướng Phạm Văn Đồng đã nói: “Không có giáo viên tốt thì không có nhà trường tốt, không có giáo dục tốt, không có giáo viên giỏi thì không có học sinh giỏi, không có chất lượng giáo dục cao”. ĐĐNN có vai trò cốt lõi trong nhân cách người giáo viên. Nghề sư phạm đòi hỏi người hành nghề phải có ĐĐNN cao mới hoàn thành sứ mệnh của giáo dục.

2. Nội dung của ĐĐNN

Theo Đào Duy Anh: Đạo (道): đường đi, lẽ; Đức (德): đạo lý làm người, điều thiện; Đạo Đức: Nguyên lý tự nhiên là đạo, được vào lòng người là đức - lý pháp mà người ta nên noi theo.

Theo Từ điển tiếng Việt: Đạo đức: 1/ “Những tiêu chuẩn nguyên tắc được xã hội thừa nhận, quy định hành

vi, quan hệ của con người đối với nhau và đối với xã hội (nói tổng quát); 2/ Phẩm chất tốt đẹp của con người do tu dưỡng theo những tiêu chuẩn đạo đức mà có.”

Từ đó có thể hiểu: ĐĐNN của nhà giáo là những tiêu chuẩn, nguyên tắc được xã hội thừa nhận, quy định hành vi, quan hệ của nhà giáo đối với những yêu cầu, nhiệm vụ của nghề nghiệp trong khi hành nghề, cũng như những phẩm chất đạo đức của người giáo viên cần phải có, với tư cách một nhà giáo.

Quyết định số 16/2008/QĐ-BGDĐT ngày 16 tháng 4 năm 2008 của Bộ Giáo dục và Đào tạo – Điều 4 quy định về ĐĐNN như sau:

1. Tâm huyết với nghề nghiệp, có ý thức giữ gìn danh dự, lương tâm nhà giáo; có tinh thần đoàn kết, thương yêu, giúp đỡ đồng nghiệp trong cuộc sống và trong công tác; có lòng nhân ái, bao dung, độ lượng, đối xử hoà nhã với người học, đồng nghiệp; sẵn sàng giúp đỡ, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp chính đáng của người học, đồng nghiệp và cộng đồng;

2. Tận tụy với công việc; thực hiện đúng điều lệ, quy chế, nội quy của đơn vị, nhà trường, của ngành;

3. Công bằng trong giảng dạy và giáo dục, đánh giá đúng thực chất năng lực của người học; thực hành tiết kiệm, chống bệnh thành tích, chống tham nhũng, lãng phí.

4. Thực hiện phê bình và tự phê bình thường xuyên, nghiêm túc; thường xuyên học tập nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ, ngoại ngữ, tin học để hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao, đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của sự nghiệp giáo dục.”

Từ những quy định trên, có thể thấy, ĐĐNN của nhà giáo phải được tu dưỡng trong quá trình hành nghề, nhưng trước hết, cần được hình thành những cơ sở căn bản ngay trong quá trình là sinh viên được học tập, rèn luyện ở trường sư phạm.

Quyết định số 50/2007/QĐ-BGDĐT ngày 29 tháng 8 năm 2007 của Bộ Giáo dục và Đào tạo cũng đã nêu rõ về nội dung giáo dục nhân cách toàn diện cho sinh viên, học sinh bao gồm giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức lối sống. Về nội dung giáo dục chính trị tư tưởng có nhấn mạnh việc giáo dục thái độ tham gia các hoạt động xã hội, cách phân biệt, đánh giá các sự kiện chính trị - xã hội. Trong giáo dục đạo đức, chú ý giáo dục lòng nhân ái, biết tôn trọng các giá trị đạo đức của dân tộc. Trong lối sống, cần giáo dục nhận thức, hành vi, thói quen của lối sống văn minh, phù hợp với bản sắc dân tộc. Từ những yêu cầu chung đó, sinh viên sư phạm (SVSP) cần đặc biệt chú trọng đến tu dưỡng, rèn luyện ĐĐNN sư phạm.

Để giải quyết vấn đề một cách cơ bản, có hệ thống,

cần phải giáo dục ĐĐNN cho SVSP ngay từ khi họ đang học nghề. Trường sư phạm là nơi đào tạo nguồn nhân lực cho giáo dục, hình thành nên nhân cách người giáo viên có “Đức, có Tài”, “vừa Hồng, vừa Chuyên” như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã căn dặn. Trong đó, ĐĐNN cần được hình thành trong suốt quá trình đào tạo ở trường sư phạm và tiếp tục tu dưỡng trong suốt cuộc đời người giáo viên.

3. Một số định hướng giáo dục ĐĐNN cho SVSP

Từ những yêu cầu trên và từ thực tiễn giáo dục ĐĐNN cho SVSP tại Trường Cao đẳng Sư phạm Bình Phước trong giai đoạn đã qua và hiện nay, xin nêu ra một số định hướng giáo dục ĐĐNN cho SVSP trước yêu cầu “đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục” như sau:

3.1. Nâng cao nhận thức về tầm quan trọng và mục tiêu giáo dục ĐĐNN cho SVSP

- Nâng cao nhận thức về vai trò của ĐĐNN đối với SVSP. Việc giáo dục đạo đức cho SVSP lâu nay vẫn chưa chú ý đi sâu vào những nội dung, yêu cầu đặc trưng của ĐĐNN sư phạm, đạo đức nhà giáo. Do đó, cần nâng cao nhận thức về vai trò ý nghĩa, tầm quan trọng của ĐĐNN đối với người giáo viên có tính cấp thiết với người SVSP.

- Giúp cho SVSP nắm vững những yêu cầu, mục tiêu cụ thể của ĐĐNN sư phạm để phấn đấu, rèn luyện nhằm đạt tới những tiêu chuẩn của mục tiêu đòi hỏi; đó cũng chính là đem lại cho bản thân SVSP những giá trị ĐĐNN sư phạm để vào nghề được thuận lợi.

3.2. Tăng cường giáo dục ĐĐNN sư phạm cho SVSP thông qua quá trình dạy học

- Quá trình dạy học chính khóa không chỉ là con đường cơ bản để nâng cao trình độ văn hóa, chuyên môn nghiệp vụ, rèn luyện kĩ năng, tay nghề sư phạm mà cần coi đó chính là quá trình cơ bản giáo dục ĐĐNN sư phạm cho sinh viên. Vì vậy, cần tiến hành đổi mới từng bước tiến tới đạt đến sự chuẩn hóa chương trình đào tạo giáo viên, chú trọng nâng cao chất lượng giáo dục ĐĐNN và xây dựng động cơ học tập, rèn luyện những phẩm chất của người giáo viên theo hướng đúng đắn cho sinh viên.

- Đối với dạy các môn chuyên môn, chuyên ngành, không chỉ chú ý truyền thụ tri thức, kĩ năng cơ bản cho sinh viên mà cần giúp họ nắm vững để hướng đến việc truyền thụ những tri thức đó cho học sinh một cách hiệu quả, như là sứ mệnh, trách nhiệm nghề nghiệp của người SVSP và sau này là người giáo viên. Để nâng cao chất lượng giáo dục ĐĐNN cho sinh viên, nội dung dạy học phải được trình bày có luận chứng khoa học vững chắc, nhất quán. Người thầy trong việc giảng dạy không chỉ dạy đúng, dạy đủ mà còn phải dạy hay, dạy truyền cảm hấp dẫn để người học không chỉ nắm được nội dung cốt lõi của bài học mà thông qua đó được bồi dưỡng về giá trị, hình thành thái độ nghề nghiệp sư phạm; truyền cho họ ngọn lửa khát vọng vươn lên trong hoạt động sư phạm. Sự truyền thụ bằng sự tác động vào cảm xúc, tình cảm của sinh viên, giúp họ biến kiến thức thành niềm tin, tình yêu, thành quan điểm thái độ đúng đắn với nghề nghiệp sư phạm của mình.

- Đối với những môn chung - khối kiến thức đại cương, quá trình dạy - học cần gắn liền lí luận với thực tiễn giáo dục phổ thông, liên hệ với những thành công và thất bại của người giáo viên, những tấm gương nhà giáo mẫu mực được xã hội tôn vinh cũng như những việc làm phản giáo dục của giáo viên bị học sinh và xã hội lên án... Qua đó, SVSP thấy rõ sự liên hệ gắn kết giữa quá trình học tập, rèn luyện ĐĐNN tại trường sư phạm và tương lai hoạt động nghề nghiệp.

3.3. Phát triển ĐĐNN sư phạm cho sinh viên thông qua tổ chức các hoạt động sư phạm trong nhà trường

Quá trình đào tạo trong nhà trường cần gắn kết với việc tổ chức các hoạt động sư phạm một cách hợp lí, bảo đảm sự thống nhất giữa mục tiêu đào tạo với hoạt động của các lực lượng sư phạm trong nhà trường. Đây sẽ là cơ sở làm nảy sinh những nhu cầu, hứng thú, tạo cho sinh viên củng cố, phát triển tình yêu, niềm tin vào nghề nghiệp sư phạm của mình. Mặt khác, đây cũng là điều kiện tất yếu để sinh viên rèn luyện phẩm chất, hành vi ĐĐNN sư phạm trong hành động thực tiễn ngay từ khi đang học tập ở nhà trường sư phạm.

Để tạo cơ hội học tập, rèn luyện và phát triển các phẩm chất ĐĐNN sư phạm, trong quá trình dạy học cần tổ chức cho sinh viên trực tiếp tham gia và chủ động ứng xử với các hoạt động và tình huống sư phạm trong các buổi học. Từ những cách thức giải quyết tình huống sư phạm có bài bản mà giáo viên hướng dẫn cho sinh viên lựa chọn để xử lí giải quyết tốt từng tình huống đặt ra trong nội dung giảng dạy. Các hoạt động sư phạm là bài tập thực hành giải quyết các tình huống giáo dục sư phạm, bài tập nghiệp vụ sư phạm, thực tập sư phạm... cần được tổ chức theo hướng tích cực hóa các hoạt động của người học. Cần xác định việc tổ chức các hoạt động giáo dục ĐĐNN sư phạm phải có mục tiêu rõ ràng, có kế hoạch cụ thể, gắn chặt với nguyên lí giáo dục: “Học đi đôi với hành - lí luận gắn với thực tiễn”

3.4. Phát huy vai trò, trách nhiệm của các lực lượng sư phạm trong giáo dục ĐĐNN cho sinh viên

Các tổ chức Đảng, Đoàn Thanh niên, Hội Sinh viên... cần phát huy tốt chức năng, nhiệm vụ trong công tác tổ chức, quản lí, giáo dục, rèn luyện phẩm chất đạo đức và lối sống của các thành viên. Vì vậy, các lực lượng giáo dục cần ý thức đúng đắn về vai trò, tác dụng mà mức độ ảnh hưởng của mình đến chất lượng tự giáo dục, tự bồi dưỡng ĐĐNN của SVSP.

Để giáo dục ĐĐNN cho sinh viên đạt kết quả, các tổ chức này cần phải tập trung thực hiện những vấn đề sau:

- Tăng cường quán triệt về quan điểm, đường lối giáo dục đạo đức của Đảng, Nhà nước.

- Nâng cao nhận thức, vai trò trách nhiệm của các thành viên, tổ chức trong nhà trường về công tác giáo dục đạo đức cho sinh viên.

- Nâng cao hiệu quả tổ chức và chỉ đạo thực hiện giáo dục đạo đức và tự giáo dục cho sinh viên.

(Xem tiếp trang 49)